

בס"ד. יום שמחת תורה ה'תשמ"א*

ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו, הנה פסוק זה הוא סיום וחותם ההפטורה דשמיני עצרת. דמזה מובן, דהגם ש"שלח (המלך) את העם ויברכו את המלך גו'" בפשטות הי' רק פעם אחת, בשמיני עצרת שלאחרי חנוכת בית המקדש [משא"כ בהשנים שלאח"ז, לא מצינו שהוצרכו ליטול רשות מהמלך² (ולברך אותו) ללכת מביהמ"ק לאהליהם], מ"מ הענין ברוחניות הוא בשמיני עצרת דכל שנה ושנה. וכמבואר בלקו"ת³ ובכמה דרושים ד"ה זה זה⁴, דבשמיני עצרת הוא הקליטה (עצרת מלשון קליטה⁵) של כל הענינים דחודש תשרי, מתחיל מענין דתמליכוני עליכם שבראש השנה⁶. ועד שאחד הפירושים בשמיני עצרת הוא מלשון מלוכה (כמו זה⁷ יעצור בעמי)⁸, דמזה מובן, דענין המלכות בשמיני עצרת הוא מעניניו העיקריים. וזהו שהענין ד"שלח (המלך) את העם גו'" הוא בשמיני עצרת בכל שנה ושנה, דבשמיני עצרת נמשך קבלת עול מלכות שמים על כל השנה⁹.

והנה בדברי הימים¹⁰ כתיב וביום עשרים ושלשה לחודש השביעי שלח את העם גו', ומבאר אדמו"ר הצ"צ בהגהותיו ללקו"ת ד"ה זה זה¹¹, שזה רמז ליו"ט שני של גליות (דיו"ט שני דשמיני עצרת הוא בכ"ג בתשרי). וצריך להבין, הרי בשמיני עצרת יש כמה ענינים, ומדוע הרמז דיו"ט שני דשמיני עצרת הוא בהענין דשלח את העם דוקא. גם צריך להבין מה שבדברי הימים שם נאמר על הטובה אשר עשה ה'

* יצא לאור בקונטרס שמע"צ ושמח"ת — תשמ"ח, "לקראת שמע"צ ושמח"ת . . ערוזה"ס שנת תשמח".

- (1) מלכים"א ח, טו.
- (2) ראה מצודת דוד עה"פ: שלח את העם ר"ל נטלו ממנו רשות. וכ"ה בפירש"י ורד"ק לדברי הימים שבהערה 10. וראה גם מו"ק ט, א.
- (3) ראה לקו"ת דרושים לשמע"צ רד"ה זה (פו, ג). וראה גם לקו"ת דרושים לסוכות עח, סע"ג וריש ע"ד. שם עט, ג. פא, ג.
- (4) רד"ה זה תקס"ג (נדפס בסה"מ תקס"ב ח"ב ע' תקנו ואילך. והגהות עליו — באוה"ת שמע"צ ס"ע א'תתיה ואילך). תרע"ה (סה"מ תרע"ה ע' לט). תרצ"ג (סה"מ קונטרסים ח"א רנד, א). וראה גם אוה"ת סוכות ס"ע א'תשטו ואילך. רד"ה ביום השמיני עצרת ה'תשמ"מ (לעיל ע' רטו) ובהנסמן שם בהערה 5.
- (5) לקו"ת דרושים לשמע"צ פה, ג. שם פה, ד. צא, א. סידור (עם דא"ח) שער הלולב רסג, ג. מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"א ס"ע שצ. וש"נ. אוה"ת סוכות שם. שם (הוספות) ס"ע א'תתקמו. ובכ"מ.
- (6) ר"ה טז, א. לד, ב.
- (7) שמואל"א ט, יז ובפרש"י.
- (8) אוה"ת שמע"צ ע' א'תשע (מוז"ג רנו, ריש ע"ב). שם ע' א'תשערו. ד"ה ביום השמיני עצרת ה'תשמ"מ (לעיל ס"ע רכד) ובהנסמן שם בהערה 123.
- (9) ובאוה"ת שם (בהוספות) ע' א'תתקמו: עצרת פי' במאור עינים זה יעצור, והוא ממשלה ובחירה שמתחיל בר"ה ומסתיים שמע"צ כו'.
- (10) סד"ה ביום השמיני עצרת תרס"ז (המשך תרס"ו ע' שעט).
- (11) ב' ז, י.
- (12) לקו"ת דרושים לשמע"צ פז, סע"ד. אוה"ת שמע"צ ס"ע א'תתט ואילך.

לדוד ולשלמה גו'. דיש לומר, דב' שינויים אלו [שבדברי הימים כתיב וביום עשרים ושלשה גו', ושמוסיף שם ולשלמה] שייכים זל"ז. היינו, דענין שלח את העם שביום השמיני (יו"ט ראשון דשמיני עצרת) שייך לדוד, וענין שלח את העם שביום עשרים ושלשה לחודש השביעי (יו"ט שני דשמיני עצרת) שייך לדוד ולשלמה.

(ב) **ויובן** זה בהקדים מה שארז"ל¹² יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא, ואיתא בלקו"ת (בדרושי שמע"צ¹³), דבתשובה ומעשים טובים שני פירושים. א', דפירוש תשובה ומעשים טובים הוא שהתשובה היא הקדמה למעשים טובים, דבכדי שהמעשים יהיו טובים (ומאירים) הוא ע"י קדימת התשובה¹⁴. ועפ"ז, זה שאמרו יפה שעה אחת כו' בעוה"ז קאי (בעיקר) על מעשים טובים. והגם שגם לפי פירוש זה יש מעלה בתשובה מכיון שהיא מביאה למעשים טובים, ה"ז ע"ד הידוע¹⁵ בענין גדול לימוד שמביא לידי מעשה¹⁶, שבזה גופא מודגש מעלת המעשה. הב', דתשובה ומעשים טובים הם שני ענינים, ויפה שעה אחת קאי על שניהם¹⁷, היינו, דתשובה היא ענין בפ"ע. ואדרבא, תשובה היא נעלית יותר ממעשים טובים¹⁸. ועפ"ז יש לומר דזה שמקדים תשובה למעשים טובים הוא מפני שהיא קודמת במעלה.

ונקודת הביאור בזה י"ל שבשניהם הו"ע התשובה. היינו, שגם מעשים טובים ענינם הוא תשובה, דע"י קיום המצוות [ועד"ז ע"י העבודה דכל מעשיך יהיו לשם שמים¹⁹, ועאכו"כ²⁰ ע"י בכל דרכיך דעהו²¹] פודים את ניצוצות הקדושה שבדברים הגשמיים ומשיבים ומעלים אותם לשרשם. אלא שתשובה היא תשובה דהנשמה, השבת הנשמה למקורה ושרשה, והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה²², ומעשים טובים הוא התשובה דהניצוצות שבעולם²³, כולל גם הניצוצות שבגופו ונפשו הבהמית, שהבירור והעלי' שלהם הוא ע"י מעשה המצוות, מעשים טובים.

12) אבות פ"ד מ"ז.

13) ד"ה ביום השמיני עצרת גו' שמאלו כו' (פג, א ואילך). ד"ה זה תקס"ד (נדפס בסה"מ תקס"ג ח"ב ע' תשעח ואילך). ובאוה"ת שמע"צ ע' א'תתכ (בהגהות לד"ה ביום השמיני שלח תקס"ג הנ"ל) דדרוש זה והדרוש ביום השמיני שלח "שייכי אהרדי, ומדברים בענין אחד".

14) כן מפרש באוה"ת שם הכוונה בלקו"ת שם. וכ"ה גם בלקו"ת ד"ה ביום השמיני עצרת גו' כנישין כו' (פה, א).

15) ראה לקו"ת שם רד"ה ביום השמיני עצרת גו' שמאלו כו' (פג, א). וראה אוה"ת שם, ד"ענין שהתלמוד מביא לידי מעשה" הוא "כמו שהקדים תשובה למעשים טובים".

16) קידושין מ, ב. וש"נ. וראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ג.

17) לקו"ת שם רפ"ד (פג, ד).

18) לקו"ת שם. ובארוכה יותר — באוה"ת שם ע' א'תתכא. וראה לקמן סעיף ז.

19) אבות פ"ב מ"ב. רמב"ם הלי' דעות ספ"ג. טושו"ע או"ח סרל"א. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 646 בהערה

ד"ה כל מעשיך לשם שמים.

20) ראה לקו"ש ח"ג ע' 907. שם ע' 932. ח"י ע' 104 ואילך. ובכ"מ.

21) משלי ג, ו. רמב"ם וטושו"ע שם. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב.

22) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו. הנסמן להלן בהערה 38.

23) ראה תו"ח ויצא כו, א דענין הבירורים הוא "אור חוזר דתשובה". וראה המשך יונתי תר"ם פכ"א (ס"ע

לד) "ענין תשובה להשיב הניצוץ שבצמר וקלף כו".

וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, כי ענין התשובה (תשובה) והנשמה, ותשובה והניצוצות, מעשים טובים) היא בעולם הזה דוקא²⁴. וזהו הטעם על ירידת הנשמה למטה, בכדי שיהי' בה ענין התשובה. דבהיותה למעלה היא במדרגת צדיק, וע"י ירידתה למטה מתחדש בה ענין התשובה²⁵, ובמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולים לעמוד בו²⁶. ועד"ז הוא בנוגע לירידת הניצוצות למטה, דע"י הבירור והעלי' שלהם (ענין התשובה והניצוצות) הם מתעלים למעלה יותר מכפי שהיו קודם הירידה²⁷. ועפ"ז יש לבאר שני הפירושים דלעיל בזה שמקדים תשובה למעשים טובים [אם העיקר הוא מעשים טובים והתשובה היא הקדמה למעשים טובים, או שקדימת תשובה למעשים טובים היא גם קדימה במעלה], כי בהעילוי דתשובה (לגבי צדיקים) כמה ענינים, וישנם ענינים שעיקרם הוא בהתשובה והנשמה, ומצד ענינים אלו, תשובה (דהנשמה) קודמת במעלה למעשים טובים (תשובה והניצוצות), ויש ענינים שעיקרם הוא בהתשובה והניצוצות, ומצד זה העיקר הוא מעשים טובים.

ג) **ויובן** זה בהקדים העילוי דתשובה כפשוטה (תשובה על עבירות), שיש בזה כמה ענינים. א', שהצמאון לאלקות דבעלי תשובה הוא צמאון גדול יותר מהצמאון דצדיקים. דמכיון שמקודם היו רחוקים, לכן הצמאון שלהם הוא גדול יותר, כמבואר בתניא²⁸. וב', דמכיון שמקודם היו רחוקים, הרי התענוג והנחת רוח למעלה שנעשה ע"י התשובה הוא גדול יותר מהתענוג ונח"ר דעשיית המצוות (עבודת הצדיקים) נח"ר²⁹ לפני שאמרתי ונעשה רצוני. וכידוע המשל על זה מבין מלך שנתרחק מאביו המלך ועד שהי' בשבי' וכו', דכשיוצא מהשבי' ובא לאביו המלך, התענוג והשמחה שלהם (של בן המלך ושל המלך) הוא גדול הרבה יותר מהתענוג והשמחה שהי' קודם (לפני שנתרחק). דעיקר התענוג והשמחה הוא מקירוב שבא לאחרי הריחוק³⁰. וג', דעבודת התשובה היא בדרך דילוג שלא בסדר והדרגה³¹, שמשתנה ונעשה מציאות חדשה. ובלשון הרמב"ם³² "אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים" [וע"י חידוש זה (דהאדם), נעשה חידוש גם בעולם, שזדונות

24) להעיר מלקו"ת ר"פ פינחס.

25) לקו"ת בלק עג, סע"א. מאמרי אדמו"ר הזקן על פרשיות התורה ח"ב ע' תשכו. ובכ"מ. ובלקו"ת שם, שזהו "התירוץ האמיתי" למה ירדה הנשמה לעולם הזה. וראה ד"ה מים רבים התשל"ח ס"ד (לקמן ע' רמח).

26) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד, מברכות לד, ב.

27) ראה המשך יוניתי הנ"ל פט"ו ואילך. וראה גם לעיל ד"ה בסוכות תשכו שנה זו — ה'תשמ"א (לעיל ע' קסז ואילך) ס"ה.

28) פ"ז (יב, א).

29) תו"כ (הובא בפרש"י) עה"פ ויקרא א, ט. ספרי (הובא בפרש"י) עה"פ פינחס כח, ח.

30) ראה תניא פל"א (מ, סע"א ואילך). לקו"ת ד"ה ביום השמיני עצרת שבהערה 13 פ"ד (פג, ד). אוה"ת שמע"צ שם ע' א'תתכא.

31) לקו"ת דרושים לשבת שובה סה, א. וראה בארוכה ד"ה שובה ישראל ה'תשל"ו (לעיל ע' פג ואילך).

32) הל' תשובה פ"ב ה"ד. ועד"ז בסמ"ג מ"ע טז; ר"ן לרי"ה טז, ב — הובא בחדא"ג מהרש"א לרי"ה.

נהפכים לזכיות³³]. וגם מזה נעשה תענוג גדול למעלה, דעיקר התענוג הוא מדבר חדש דוקא, ולהעיר ממשל הידוע דצפור המדברת³⁴.

ד) והנה הכוונה בכריאת האדם היא שיהי' באופן דעשה האלקים את האדם ישר³⁵, שילך כל ימיו בדרך הישרה, כדיוק לשון רז"ל³⁶ במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, צדיקים דייקא³⁷. ואף שבמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולים לעמוד בו, הרי ידוע³⁸ דענין התשובה הוא (לא רק על עבירות, כי אם גם) השבת הנפש למקורה ושרשה, דתשובה זו היא גם בצדיקים גמורים. דזה גופא שנשמתו נמצאת למטה ולא במקורה ושרשה, שזהו מקומה האמיתי [ובפרט דזה שהנשמה היא למטה בעוה"ז, הוא "בחי' גלות ממש"³⁹], הרי צריך להשיבה למקומה. ומעלת הבעלי תשובה על צדיקים גמורים, דבמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולים לעמוד בו, הוא גם בתשובה זו (דצדיקים). ותכלית ירידת הנשמה לעוה"ז הגשמי הוא בשביל תשובה זו⁴⁰.

והענין הוא, דג' מעלות הנ"ל שבבעלי תשובה על צדיקים גמורים, הם גם בהנשמה כשנעשית בעל תשובה ע"י ירידתה למטה לגבי כמו שהיתה קודם הירידה (בחי' צדיק). דמכיון שגם הריחוק שמצד ירידת הנשמה למטה (גם כשלא עבר עבירה מימיו) הוא ריחוק עצום ביותר, ועד שהירידה למטה היא "בחי' גלות ממש" (כנ"ל), הרי ריחוק זה מעורר אצלו צמאון גדול, וגם התענוג והשמחה שבקירוב שלאחרי הריחוק הוא תענוג גדול ביותר. ועד"ז הוא בענין החידוש שבתשובה, דמכיון שענין התשובה (גם תשובה דצדיקים) הוא שמתמרמר על מצבו (שהוא מרוחק מאלקות)⁴¹ ורוצה לצאת ממצבו ומציאותו⁴², אסורה מכאן⁴³, הרי זה ענין של חידוש.

אלא שאעפ"כ, מכיון שי"ל שאין מרז"ל זה יוצא מידי פשוטו, הרי זה שאמרו במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולים לעמוד בו, הוא

33 יומא פו, ב. וראה ד"ה ביום השמיני עצרת ה'תש"מ ס"ה (לעיל ע' רכ) ובהערות שם.

34 תו"א ויצא כא, ג. תו"ח תולדות יא, א. ויצא כד, סע"ג ואילך. ובכ"מ.

35 קהלת ז, כט.

36 ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, א (ג).

37 ד"ה מי יתנן תקס"ה (סה"מ תקס"ה ח"א ע' תפו. ועם הגהות — באוה"ת שה"ש כרך ב ס"ע תרלד.

שם ריש ע' תרעה). המשך תרס"ו ע' כ. שם ע' שנא. ובכ"מ.

38 לקו"ת ראה כד, ד. דרושים לשבת שובה סו, ג. ובכ"מ.

39 תניא פל"ז (מח, א). ובהמשך הענין שם "גם שיהי' צדיק גמור כו".

40 ראה לקו"ת האזינו עב, רע"ג.

41 ראה לקו"ת שם "שנפרד מן החיים האמיתיים" — אף שמדובר שם ב"מי שלא חטא מימיו".

42 ראה סה"מ ה'תש"י ע' 7 (ובכ"מ) בענין ההפרש בין תשובה לרעו"ד, דבתשובה, העיקר היא (לא זה

שנמשך אל השוב והחיים, כי אם) "הבריחה מהמות והסכנה". דיש לומר, שכן הוא גם בתשובה דצדיקים, שעיקרה הבריחה מהמות (מזה ש"נפרד מן החיים האמיתיים").

43 לשון רש"י על הפסוק שמות ג, ג. וראה סה"ש ה'תש"ב ע' 47: משה רבינו איז זיין אופן תשובה

אסורה מכאן להתקרב לשם, וזאָס די כוונה איז אַז מען באַדאַרף זיך ניט מסתפק זיין מיט דעם מעמד ומצב וזאָס מען שטייט. אפילו אַ צדיק גמור ווי משה רבינו דאַרף האָבן די עבודה פון אסורה מכאן להתקרב לשם וזאָס דאָס איז די תנועה פון תשובה.

בעיקר בבעלי תשובה כפשוטם⁴⁴. ויש לומר, דזה שעיקר המעלה דבעלי תשובה הוא בבעלי תשובה כפשוטם, הוא במעלת החידוש שבתשובה. דבמעלת הצמאון, ובהמעלה דקירוב שלאחרי הריחוק, אין חילוק (כ"כ) ביניהם, וזה שעיקר העילוי דתשובה הוא בתשובה כפשוטה הוא במעלת החידוש שבתשובה. והענין הוא, דבצדיקים, מכיון שנשמתם מאירה אצלם בגילוי, הרי המרירות שלהם על ריחוקם מאלקות, ועד שהמרירות נוגעת עד הנפש, אין זה פלא וחידוש (כ"כ). והגם דענין התשובה הוא שיוצא ממצאות שלו, מ"מ, מכיון שהנשמה בטבעה רוצה למלאות רצון קונה, והכוונה שלמעלה (רצון קונה) בירידת הנשמה בגוף היא לבוא לתשובה, הרי בהרצון (שמצד טבע הנשמה) למלאות רצון קונו, נכלל גם היציאה ממצאותו שע"י התשובה⁴⁵. משא"כ בתשובה כפשוטה, מכיון שמקודם (לפני התשובה) ה' במצב כזה שלא עשה רצון הקב"ה⁴⁶, שהרי עשה עבירות במזיד, הרי זה שעושה אח"כ תשובה, אין זה המשך ממצבו הקודם, ועל ידי התשובה נעשה מציאות חדשה לגמרי.

(ה) **והנה** ג' ענינים הנ"ל הם גם בהתשובה דהשבת הניצוצות (שבדברים הגשמיים) למקורם, שגם בתשובה זו יש דוגמת ג' ענינים הנ"ל. א', הצמאון והתשוקה דהניצוצות (מצד שרשם) לעלות מירידתן ולחזור לשרשם, וע"ד מים תחתונים בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא⁴⁷. ב', גודל השמחה שנעשה מהעלאת הניצוצות וחזרתם למקורם לאחרי שנתרחקו⁴⁸. וג', מכיון שהניצוצות שנפלו בקליפות, גם בקליפת נוגה⁴⁹, נכבה אורם⁵⁰, הרי מצד מצבם אין שייך שיתבררו ויתעלו לשרשן, וכשמתבררים ועולים לשרשם (ע"י עבודת האדם), הוא חידוש⁵¹.

ויש לומר, דהחידוש שבתשובה דהשבת הניצוצות הוא חידוש גדול יותר מהחידוש שבתשובה כפשוטה. דבתשובה כפשוטה, אף שלפני התשובה ה' במצב כזה שלא עשה רצון הקב"ה כנ"ל, הרי זהו רק כמו שהוא בחיצוניות, אבל רצונו האמיתי

44 להעיר מסה"מ ה'תש"ט ע' 183, שהעילוי דתשובה שנעשה בהנשמה ע"י ירידתה למטה, הוא "ע"ד במקום שבעלי תשובה עומדים כו" (ע"ד ולא ממש).

45 בדוגמת המבואר בד"ה והי' עקב ה'תשכ"ז (לקמן ח"ד ע' קצב ואילך) סעיף ה בענין מס"ג, דאף שענין המס"ג הוא ביטול בתכלית, מ"מ, מכיון שזהו טבע הנשמה, אין זה חידוש (כ"כ).

46 ואף שגם לפני התשובה לא עבר על רצונו ית' בעבירות חמורות — מ"מ, מכיון שעשיית התשובה שלו (אח"כ) היא על עבירות אלו שבהם לא עשה קודם רצון הקב"ה, הרי התשובה אינה המשך מצבו הקודם.

47 תקו"ז ת"ה (יט, סעי"ב). ת"מ (פ, א). מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' שיט. וש"נ. וראה שם ח"ג ס"ע א'קלב ואילך.

48 ראה בארוכה המשך וככה תרל"ז פצ"ז.

49 בנוגע להניצוצות שבגה"ט מבואר בכ"מ (נסמן לעיל ע' קסו הערה 42. וראה גם ד"ה זאת תורת הבית שבהערה הבאה) שהניצוצות עצמם נעשו כמו רע. אבל אין זה שייך לכאן, כיון שהמדובר כאן הוא בהעלאת הניצוצות ע"י "מעשים טובים" שזהו בדברים המותרים דוקא.

50 ד"ה זאת תורת הבית תרפ"ט פ"ו (סה"מ קונטרסים ח"א מב, א).

51 וע"ד המבואר בכ"מ (וראה גם לקמן ס"ו) דעשיית העולם לדירה לו ית' הוא חידוש (ועד שהוא בדוגמת החידוש דבריאה יש מאין) — אף שבכל נברא יש חיות אלקי, שהוא (החיות האלקי) אמיתית מציאותו של הנברא — דמכיון שענין וגדר העולם (מלשון העלם והסתור) הוא שהוא מעלים ומסתיר על האלקות שבו, לכן, זה שמתגלה בו החיות אלקי שבו, הוא חידוש.

(גם אז⁵²) הי' למלאות רצון קונו (כפס"ד הידוע⁵³), אלא שרצון זה הי' בתכלית ההעלם, ועד שהגילוי שלו הוא כמו חידוש⁵⁴. משא"כ התשובה דהחזרת הניצוצות למקורם, מכיון שהניצוצות שנפלו בהקליפות (גם בק"ג) נחשך אורם, ועד שאינם בבחי' אור כלל, הרי הברור וההעלאה שלהם הוא חידוש ממש.

ו) **אמנם**, ענין זה (העילוי בהתשובה דהחזרת הניצוצות) הוא במעלת החידוש שבתשובה. משא"כ המעלה דצמאון שע"י הריחוק היא בעיקר בהתשובה דנשמה (הן בתשובה דצדיקים והן בתשובה כפשוטה). דמכיון שההתקשרות דנשמות עם אלקות היא התקשרות עצמית, כמו התקשרות בן עם האב (בנים אתם להו' אלקיכם⁵⁵) שהיא התקשרות עצמית⁵⁶, הרי כשהנשמה מרגישה שהיא מרוחקת מאלקות (הריחוק שע"י ירידתה למטה, ומכ"ש הריחוק שע"י עבירות), זה נוגע לעצמותה, ובמילא, גם הצמאון שע"י הרגש הריחוק נוגע לעצמותה. ועד"ז הוא גם בהתענוג מהקירוב שבא לאחרי הריחוק, דמכיון שהנשמות הם בנים, דהבן הוא מעצמיות האב⁵⁷, הרי תענוג האב מזה שנתקרב בנו (לאחרי שנתרחק), ועאכו"כ בנו יחידו⁵⁸, הוא תענוג עצמי⁵⁹. משא"כ התענוג מקירוב הניצוצות לאחרי שנתרחקו הוא דוגמת שני אוהבים⁶⁰ שלא ראו זה את זה משך זמן רב ולאחרי שמתקרבים ורואים זה את זה, הם מתענוגים ושמחים במאד⁶¹, שתענוג זה (עם היותו תענוג גדול) הוא כמו שאר התענוגים שהם מדבר שחוק ממנו⁶².

ויש להוסיף, שגם החידוש שבתשובה דהחזרת הניצוצות (שבדברים הגשמיים) למקורם, הוא ע"י נשמות ישראל דוקא⁶³ (ע"י שמקיימים מצוות דברים הגשמיים, או ע"י שמשתמשים בהם לשם שמים). ויש לומר שזהו ע"ד המבואר במקום אחר⁶⁴ דזה שהכח לעשות לו ית' דירה בתחתונים הוא בנש"י דוקא הוא כי מכיון שעולם הוא מלשון העלם והסתרה⁶⁵, הרי זה שהעולם נעשה כלי לאלקות (היפך

52 דהרי הנשמה גם בעת החטא היתה כאמנה אתו ית' — תניא ספכ"ד.

53 רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

54 אבל לא חידוש ממש. וראה ד"ה זאת תורת הבית שבהערה 50 (בענין ההפרש בין ניצוצות דתהו לנשמות), דנשמה, "גם כשנפלה ח"ו ר"ל בגקה"ט ה"ה בבחי' אור" ולכן "שייך בה התעוררות שתתעורר ע"י גילוי אור מלמעלה".

55 ראה יד, א.

56 ראה ד"ה זה היום תחלת מעשיך דיום ב' דראש השנה שנה זו — ה'תשמ"א ס"ד (לעיל ע' לב).

57 ראה תניא רפ"ב, ד"ה הנ"ל שם.

58 כתורת הבעש"ט דכאו"א מישראל הוא כבנו יחידו של הקב"ה (כתר שם טוב — הוצאת קה"ת תשנ"ט — הוספות סי' קסז).

59 אוה"ת שמע"צ ע' א'תתכא.

60 כ"ה בהמשך וככה תרל"ז שם.

61 ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן אתהלך לאזניא ע' א. מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"ב ע' תרצו ואילך. ועוד.

62 ראה אוה"ת שם.

63 וצע"ק מז"מ ב"ג. ומכללות הענין שמקיימין בעולם הרצון דלשבת יצרה.

64 ראה לקו"ש ח"ו ע' 24.

65 לקו"ת שלח לו, ד. מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"א ע' שג. ח"ג ע' א'נט. לקו"ש חל"ד ע' 112

הערה 63. וש"נ.

הטבע והגדר (דעולם) הוא התחדשות⁶⁶, וע"ד החידוש דבריאה יש מאין שהוא בכח העצמות⁶⁷, ולכן עשיית דירה בתחתונים היא ע"י נשמות ישראל דוקא, דלהיות שהנשמות מושרשות בהעצמות, לכן ניתן להם כח זה.

ז) **ועפ"ז** יש לתווך שני הפירושים ביפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים, דלפי פירוש אחד תשובה היא נעלית יותר ממעשים טובים, ולפי פירוש אחד התשובה היא הקדמה למעשים טובים, כי זה שהתשובה היא נעלית יותר ממעשים טובים הוא זה שהתענוג דתשובה (דהנשמה) הוא תענוג עצמי כנ"ל, אלא שאעפ"כ יש מעלה במעשים טובים לגבי תשובה מצד החידוש שבזה (כנ"ל), וגם מפני שע"ז דוקא נשלמת הכוונה דדירה בתחתונים⁶⁸. והתשובה היא הקדמה למעשים טובים, דמכיון שהכח לעשות לו ית' דירה בתחתונים הוא בנשמות דוקא (כנ"ל), לכן, בכדי שהדירה שנעשית ע"י מעשה המצוות תהי' בשלימות ובגילוי, מעשים טובים ומאירים, הוא ע"י קדימת התשובה, הגילוי דשרש הנשמה ועד כמו שמושרשת בהעצמות.

ח) **והנה** שני ענינים הנ"ל שבתשובה, שהיא ענין בפ"ע ושהיא הקדמה למעשים טובים, הם בדוגמת התשובה דראש השנה והתשובה דעשי"ת. דהתשובה דראש השנה, המרומזת בתקיעת שופר⁶⁹, עיקרה הוא (לא התשובה על ענינים פרטיים, כי אם) ההשבה למקורו ושרשו⁷⁰. וענין המיצר דשופר הוא (לא מיצר של ועל עוונות, כי אם) זה שהוא "עם" ולא המרחב ששם מושרש⁷¹. דזהו הקשר דשופר עם תמליכוני עליכם, דענין תמליכוני עליכם הוא המשכת המלכות משרשה ומקורה. והתשובה דעשרת ימי תשובה [שאז הוא בנין הי"ס דמלכות⁷², הפרטים דמלכות] שייכת לפרטים. והיא הקדמה להתורה ומצוות (מעשים טובים) שהתחלתם היא בד' הימים שבין יום הכפורים לסוכות, כדאיתא במדרש⁷³ שבימים אלו זה עוסק בסוכתו וזה בלולבו, סוכה שהיא מקיף הו"ע המצוות, לבושים⁷⁴, ולולב שענינו הוא ההמשכה בפנימיות [כידוע⁷⁵ שע"י נטילת ד' מינים נמשך המקיף דסוכה בפנימיות], הו"ע התורה, ותורתך בתוך מעי⁷⁶. ובפרט שבד' המינים עצמם, והגבוה בהם הוא הלולב

66 ראה גם ד"ה והי' עקב ה'תשכ"ז (לקמן ח"ד ע' קצ ואילך) ס"ד.

67 אגה"ק ס"ך (קל, סע"א ואילך).

68 ראה תניא פל"ז (מח, ב) שזהו הכוונה בירידת הנשמה למטה. וזה בא בהמשך להמבואר שם פל"ו שתכלית בריאת כל העולמות הוא שיהי' "דירה בתחתונים".

69 רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

70 ראה לקו"ת ר"פ נצבים (מד, א) "בראש השנה הוא בחי' התשובה, שכללות נש"י תשובה למקורם ושרשם".

71 ראה לקו"ש ח"ד ע' 1147 הערה 19.

72 פע"ח שער כד (שער ר"ה) פ"ה, הובא בלקו"ת נצבים נא, רע"ג.

73 ויק"ר פ"ל, ז.

74 תניא ספ"ה. ובכ"מ.

75 ראה ד"ה בסוכות תשבו שנה זו — ה'תשמ"א (לעיל ע' קסז) ס"ד ובהנסמן שם בהערה 59.

76 תהלים מ, ט. תניא שם.

שיש בו טעם רומז על תורה⁷⁷. ושני ענינים אלו, שבד' הימים שלפני סוכות הם בתור הכנה (עוסק בסוכתו ובלולבו), בחג הסוכות הם בפועל⁷⁸.

ט) **והנה** בשמיני עצרת (שמיני מלשון שומן⁷⁹) הוא התמצית והעסענץ⁸⁰ של כל הענינים דחודש תשרי⁸¹, ובו נקלטים (עצרת מלשון קליטה⁸²) כל ענינים אלו. ועי' נמשכים (כל הענינים דחודש תשרי) על כל השנה, כמ"ש אדמו"ר הצ"צ⁸² ד"בו (בשמיני עצרת) מקבלים כל ישראל שפע הנהגתם בתורתם ועבודתם כל השנה". וזהו ביום השמיני שלח (המלך) את העם גו' וילכו לאהליהם, דמבחינת המלכות שנמשכה בראש השנה עשי"ת וכו' ניתן הכח (שלח⁸³) לכל ישראל ללכת לאהליהם, לעניני העולם שעוסקים בהם במשך השנה, ולעשות מהם אהל ומשכן לו ית', דירה בתחתונים⁸⁴. וזהו שלח את העם (עם דייקא), שזהו ע"ד "למען⁸⁵ הקים אותך היום לו לעם" שבראש השנה, דמ"ש "לו לעם" (דוקא) הוא כי אינך⁸⁶ מלך בלא עם⁸⁷. אלא שבראש השנה, הפירוש "עם" הוא (לא מלשון עוממות⁸⁸ אלא אדרכא) עם מלשון עמו (שהם אנשים כמותו ומתייחסים אליו)⁸⁹, וענין שלח את העם דשמיני עצרת הוא שיהיו בחי' עם מלשון עוממות⁹⁰, וגם בזה יומשך מבחי' עם מלשון עמו⁹¹,

77 ראה ויק"ר פ"ל, יב.

78 וגם נטילת ד' מינים בפועל (שבסוכות) שייך לתורה, כי נוסף על זה שנטילת ד' מינים היא המשכה בפנימיות, כנ"ל) בנטילת ד' מינים העיקר הוא הלולב [שעליו מברכים "אקבו" על נטילת לולב, לפי שהלולב גבוה מכולן חשוב הוא ונקראת כל האגודה על שמו" — שו"ע אדה"ז סוף הל' לולב (סתרנ"א ס"ז), מסוכה לו, ב], שמרמו על תורה, כנ"ל.

79 ראה אוה"ת שמע"צ ע' א'תתי; סד"ה ביום השמיני עצרת עדר"ת (המשך תער"ב ח"א ע' תלה); סד"ה ביום השמיני שלח תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' מה), ועוד — בשם הה"מ — דשמיני הוא ל' שמן. ובסד"ה ביום השמיני עצרת תרצ"ד (תשי"א) (סה"מ ה'תשי"א ע' 60), תשי"ב (סה"מ ה'תשי"ב ס"ע 35), תשי"ג (סה"מ ה'תשי"ג ע' 53) הוא כפנים. וראה גם אוה"ת שם ריש ע' א'תתי.

80 ראה אוה"ת בלק ע' תתקכו: אסטנצייע, כן אמר אדמו"ר נ"ע על בחי' שמיני עצרת.

81 ראה ד"ה ביום השמיני שלח תקס"ג (סה"מ תקס"ב ח"ב ע' תקנו), תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' לט), תרצ"ג (סה"מ קונטרסים ח"א רנד, א). ועוד.

82 ב"קיצור מתורה ע"פ ביום השמיני שילח וגו' .. תקס"ג" — אוה"ת שמע"צ ס"ע א'תתי. וראה דר"ה זה תקס"ג שם.

83 ועפ"ז מובן הלשון שלח — אף שלכאורה הוא רק נטילת רשות (כבתחילת המאמר) — ראה סד"ה ביום השמיני שלח תרצ"ג (סה"מ קונטרסים שם רנו, ב).

84 סד"ה ביום השמיני שלח בלקו"ת דרושים לשמע"צ פח, א. אוה"ת ב"קיצור" הנ"ל — ע' א'תתכ.

85 נצבים כט, יב.

86 רבינו בחיי עה"פ וישב לח, ל. שם ר"פ בלק. כד הקמח ר"ה (ב) ד"ה ועוד (בהוצאת שעוועל — ע' שעט). ספר החיים (לאחי המהר"ל) ספר גאולה וישועה פ"ב. עמק המלך שער א (שער שעוועי המלך) רפ"א. שעהיו"א רפ"ז (פא, ב). אגה"ק ס"כ (קל, ב). לקו"ת שם פז, סע"ג. וראה פרכי דר"א פ"ג. רבינו בחיי עה"פ וירא כב, יג.

87 לקו"ת נצבים מד, ד — הובא בלקו"ת דרושים לשמע"צ שם פז, סע"ג.

88 שעהיו"א שם. ובכ"מ.

89 לקו"ת נצבים שם.

90 ראה לקו"ת דרושים לשמע"צ שם (פז, ריש ע"ד) ד"שלח את העם" דשמע"צ הוא "להיות בבחי' שוב

כדי להיות בחי' עם" — שהכוונה ב"בחי' עם" כאן היא לבחי' עוממות.

91 ראה לקו"ת שם בה"קיצור" (פח, ב) "שגם בהשוב (דשמע"צ) יהי' כלול רצוא (דר"ה)".

שעי"ז נמשך הכח להיות "וילכו לאהליהם", לעשות מאהליהם כפשוטם, עניני העולם, אהל ומשכן לו ית'.

וממשיך בכתוב שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו, שמחים וטובי לב הוא גילויי האהבה דפנימיות נקודת הלב (כמבואר בהמאמר⁹²) [דלאחרי אמירת המזמור⁹³ לדוד ה' אורי וישעי מר"ח אלול עד ה"ר⁹⁴, שני פעמים בכל יום, דנקודת המזמור היא לך אמר לבי בקשו פני גו'⁹⁵, האָט מען זיכער אויסגעבעטן שיהי' גילויי פנימיות נקודת הלב⁹⁶, ובשמיני עצרת נעשים כל ישראל שמחים וטובי לב], על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו, בחי' מלכותו ית', ולישראל עמו, שעוסקים בבנינו של עולם (כמ"ש⁹⁷ וכל בניך לימודי הוי' אל תקרי בניך אלא בוניך⁹⁸), דבנינו של עולם הוא בחי' מלכותו ית'⁹⁹. ויש לומר, דישראל הוא בחי' בן (כידוע בענין יעקב וישראל, שיעקב הוא בחי' עבד וישראל הוא בחי' בן¹⁰⁰), ועם הוא מלשון עוממות (כנ"ל), בחי' עבד שלמטה מבחי' בן. אבל יש יתרון גם בזה שישראל הם עמו ית' על זה שהם בניו ית' (כמשנ"ת לעיל¹⁰¹). ולכן אומר כאן ולישראל עמו, שתי המעלות¹⁰². וע"ד שנת"ל בענין שלח את העם, שהוא חיבור ד"עם" מלשון עמו (אנשים כמותו) עם "עם" מלשון עוממות.

יוד' וע"פ כל הנ"ל יש לבאר גם זה שבדברי הימים כתיב וביום עשרים ושלשה לחודש השביעי שלח את העם גו' שזהו רמז ליו"ט שני של גליות (כנ"ל בתחלת המאמר דהצ"צ), דענין יו"ט שני הוא¹⁰³ שגם יום שמצד עצמו הוא חול, עושים אותו ישראל ליו"ט (קדושה), ולכן מרמז הכתוב הענין דיו"ט שני בשמיני עצרת דוקא, ובשמיני עצרת גופא בהענין דשלח את העם, כי ענין שלח את

92 לקו"ת דרושים לשמע"צ שם פח, א. וראה גם באוה"ת ב"קיצור" שם.

93 תהלים מזמור כז.

94 סידור האריז"ל להר"ש מרשקוב סדר כוונת ר"ח אלול. סידור קול יעקב וסידור אדמו"ר הזקן אחר שיר של יום. מטה אפרים או"ח סתקפ"א ס"ו*. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תצב. וש"נ.

95 תהלים שם, ח. וראה מאמרי אדמו"ר האמצעי שם ע' תקו: שאו' לדוד ה' אורי .. והעיקר הוא בפסוק לך אמר לבי בקשו פני כו'.

96 לקו"ת נצבים מד, ג. וראה גם ד"ה כי תצא בלקו"ת (תצא לה, ג ואילך), ובמאמרי אדמו"ר האמצעי שם פ"ה ואילך (ריש ע' תפט ואילך). שם פ"ח"ט (ע' תצב). פ"כ"א (ע' תקו). וש"נ.

97 ישעי' נד, יג.

98 מסכת ברכות בסופה.

99 לקו"ת דרושים לשמע"צ שם פח, א.

100 לקו"ת בלק ע, רע"ג. ובארוכה ד"ה ומקנה רב תרס"ו ובהמאמרים שלאחרי (המשך תרס"ו ע' שח ואילך). ועוד.

101 בוד"ה זה היום תחלת מעשיך דיום ב' דר"ה שנה זו — ה'תשמ"א (לעיל ס"ע לז ואילך) ס"י.

102 ועפ"ו יומתק הלשון בלקו"ת דרושים לשמע"צ שם "ולישאל עמו שהם בניך בוניך" — אף שלכאורה נוגע כאן רק "בוניך" — די"ל שבזה מרמזו ש"ולישאל עמו" כולל ב' הענינים, "בניך" ו"בוניך".

103 ראה בארוכה לקו"ת ש"ח ע' 1298 הערה 6. ח"ט ע' 235.

העם גו' הוא (כנ"ל בארוכה) הנתינת כח משמיני עצרת על כל השנה לעשות את עניני העולם (שמצד עצמם הם חול) לדירה לו ית'. ויש להוסיף, דנתינת כח הנ"ל שנמשך ביו"ט שני דשמיני עצרת (שמחת תורה) היא שייכת יותר לעולם מההמשכה שביו"ט ראשון¹⁰⁴, מכיון שעוד לפני ההליכה לאהליהם, בשמיני עצרת גופא, נעשה כבר (ביו"ט שני שבו) הפיכת חול לקודש. ולכן מוסיף (בדברי הימים) "ולשלמה", דהנתינת כח על עבודת הבירורים במשך כל השנה שנמשך מיו"ט שני דשמיני עצרת [שבו נעשה כבר הענין דהפיכת חול לקודש, ובפרט שביום זה קוראין בתורה בראשית¹⁰⁵ ברא אלקים את השמים ואת הארץ] הוא באופן שבירור הניצוצות יהי' כמו שהי' בימי שלמה, שעליו נאמר¹⁰⁶ שלמה יהי' שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו, בירור בדרך שלום ומנוחה¹⁰⁷. וזה נעשה הכנה קרובה לביאת משיח צדקנו, שהוא מזרע דוד ושלמה¹⁰⁸, שאז יהי' אמיתית ושלמות השלום, באופן נעלה יותר גם מכמו שהי' בימי שלמה, שהשלום שהי' בימי שלמה הוא שכולם נתבטלו מצד הגילוי אור (אבל לא נהפכו לקדושה), משא"כ לע"ל יהי' אהפוך¹⁰⁹ אל עמים שפה ברורה גו' לעבדו שכס אחד¹¹⁰, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

104) ויש לומר, וזהו מה שבדברי הימים כתיב "שלא את העם לאהליהם" — ולא "וילכו לאהליהם" כבמלכים — כי הנתינת כח שביו"ט שני דשמע"צ על העבודה ד"אהליהם" (עשיית דירה לו ית' בתחתונים), היא באופן שאין צריך להשתדלות נוספת, "וילכו".

105) בראשית א, א.

106) דברי הימים א, כב, ט.

107) שערי תשובה לאדמו"ר האמצעי ח"א (שער התפלה) פ"א (נו, א). המשך פדה בשלום תרנ"ט (סה"מ

תרנ"ט ע' קסד) ותש"ד (פכ"א — סה"מ ה'תש"ד ע' 110-111). ועוד.

108) פירוש המשניות להרמב"ם סנהדרין פ' חלק יסוד הי"ב. וראה לקו"ש ח"ח ע' 215 הערה 53. וש"נ.

109) צפני' ג, ט.

110) ד"ה פדה בשלום תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב פ' שעד — ע' תשסט). וראה גם שערי תשובה שם

(נה, ד ואילך).